

**RECOMANDĂRI METODOLOGICE
CU PRIVIRE LA APLICAREA NOILOR PROGRAME ȘCOLARE
PENTRU DISCIPLINELE SOCIO-UMANE,
ÎN ANUL ȘCOLAR 2009 – 2010**

I. INTRODUCERE

În anul școlar 2009-2010, pentru disciplinele socio-umane prevăzute spre studiu în gimnaziu, precum și în clasa a IX-a, ciclul inferior al liceului se aplică noi programe școlare aprobate prin ordinul ministrului educației, cercetării și inovării.

Elaborarea unor noi programe școlare a fost determinată astfel:

- pentru învățământul gimnazial, de adoptarea modelului de proiectare curriculară pe competențe, care a înlocuit modelul de proiectare curriculară pe obiective;
- pentru învățământul liceal, de adoptarea unor noi planuri-cadru de învățământ (Ordinul ministrului educației, cercetării și inovării nr. 3410/2009, privind aprobarea planurilor-cadru de învățământ pentru clasele a IX-a – a XII-a, filierele teoretică și vocațională, cursuri de zi și Ordinul ministrului educației, cercetării și inovării nr. 3411/2009 privind aprobarea planurilor-cadru de învățământ pentru clasa a IX-a, ciclul inferior al liceului, filiera tehnologică, învățământ de zi și învățământ seral).

II. STRUCTURA NOILOR PROGRAME ȘCOLARE PENTRU DISCIPLINELE SOCIO-UMANE – GIMNAZIU, LICEU

Noile programe școlare pentru disciplinele socio-umane prevăzute spre studiu în gimnaziu, precum și în clasa a IX-a, ciclul inferior al liceului respectă modelul de proiectare curriculară pe competențe aplicat în liceu, în anii anteriori.

Structura programelor școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și conținuturi
- Valori și atitudini
- Sugestii metodologice

Competențele generale se definesc pe discipline de studiu, având un grad ridicat de generalitate și de complexitate; competențele generale orientează demersul didactic, către achizițiile finale ale elevului.

Competențele specifice sunt corelate cu unitățile de conținut; corelația propusă are în vedere posibilitatea ca o anumită competență specifică să poată fi atinsă prin diferite unități de conținut, neexistând o corespondență biunivocă între acestea. Competențele specifice se formează pe parcursul unui an de studiu, sunt derivate din competențele generale fiind etape în formarea acestora. Conținuturile învățării sunt mijloace prin care se urmărește formarea competențelor. Unitățile de conținut sunt prezentate într-o ordine care nu este obligatorie. Cadrele didactice au libertatea de a aborda unitățile de conținut într-o altă ordine, respectând însă logica internă a disciplinei. Programele școlare orientează către latura pragmatică a aplicării curriculumului: corelarea dintre unitățile de conținut și competențele specifice permite profesorului să realizeze conexiunea explicită între ceea ce se învață și scopul pentru care se învață.

Lista explicită care recomandă valori și atitudini accentuează dimensiunea afectiv-atitudinală și morală a învățării din perspectiva contribuției specifice a acestei discipline, la atingerea finalităților educației.

Sugestiile metodologice cuprind recomandări pentru proiectarea demersului didactic, având rolul de a orienta cadrele didactice în utilizarea programelor școlare pentru proiectarea și realizarea activităților de predare-învățare-evaluare în concordanță cu specificul disciplinei.

În Nota de prezentare se face referire la *Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți* (2006/962/EC), care conturează, pentru absolvenții învățământului obligatoriu, un „profil de formare european” structurat pe opt domenii de competențe-cheie: Comunicare în limba maternă, Comunicare în limbi străine, Competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii, Competență digitală, A învăța să înveți, Spirit de inițiativă și antreprenoriat, Competențe sociale și civice, Sensibilizare și exprimare culturală.

Competențele generale formate prin studierea disciplinelor socio-umane se raportează la competențele-cheie pentru educația pe parcursul întregii vieți, recomandate de Parlamentul și Consiliul Uniunii Europene.

Contribuția disciplinelor socio-umane la formarea și dezvoltarea competențelor-cheie europene este nuanțată și diversificată, incluzând atât contribuția directă la formarea și dezvoltarea anumitor competențe-cheie, cât și contribuția indirectă/sensibilizarea cu privire la alte competențe-cheie. În tabelul de mai jos sunt menționate competențele-cheie europene vizate prin studiul disciplinelor socio-umane.

Competențe-cheie vizate direct prin studiul disciplinelor socio-umane	Competențe-cheie vizate indirect prin studiul disciplinelor socio-umane
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Competențe sociale și civice ▪ Spirit de inițiativă și antreprenoriat ▪ Comunicare în limba maternă ▪ Sensibilizare și exprimare culturală 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A învăța să înveți ▪ Competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii ▪ Competență digitală

Pornind de la ideea că un demers de proiectare curriculară trebuie să acorde conceptului de competență semnificația unui „organizator” în relație cu care sunt stabilite finalitățile învățării, sunt selectate conținuturile specifice și sunt organizate strategiile de predare-învățare-evaluare, programele școlare pentru disciplinele socio-umane au urmărit valorizarea cadrului european al competențelor-cheie la următoarele niveluri:

- formularea competențelor generale și selectarea seturilor de valori și atitudini;
- organizarea elementelor de conținut și corelarea acestora cu competențele specifice;
- elaborarea sugestiilor metodologice.

În vederea corelării prevederilor programelor școlare și proiectării didactice pentru disciplinele socio-umane, cu recomandările privind cele opt domenii de competențe-cheie pentru educația pe parcursul întregii vieți, formulate de Parlamentul și Consiliul Uniunii Europene, tabelul prezentat mai jos cuprinde cunoștințe, deprinderi și atitudini specifice competențelor-cheie, vizate explicit sau implicit prin studiul disciplinelor socio-umane.

COMPETENȚE- CHEIE	CUNOȘTIȚE	DEPRINDERI	ATITUDINI
Competențe sociale și civice	<ul style="list-style-type: none"> - cunoștințe referitoare la codurile de comportament și de bune maniere general acceptate în diferite societăți și medii (de exemplu, la lucru) - concepte de bază despre persoană, grupuri, organizații, egalitate de gen, non-discriminare, societate și cultură - cunoștințe despre dimensiunile multiculturală și socio-economică ale statelor europene - interacțiunea dintre identitatea culturală națională și cea europeană - cunoștințe și concepte despre democrație, dreptate, egalitate, cetățenie, drepturi civile, modul în care sunt prezentate în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, în declarații internaționale și modul în care sunt aplicate de diferite instituții la nivel local, regional, național, european și internațional - cunoștințe despre evenimente contemporane - cunoștințe referitoare la integrarea europeană și despre structurile Uniunii Europene - problematica diversității și identității culturale în Europa 	<ul style="list-style-type: none"> - abilitatea de a comunica constructiv în diferite medii pentru a manifesta toleranță, pentru a exprima și înțelege diferite puncte de vedere - abilitatea de a negocia în condiții generatoare de încredere și de manifestare a empatiei - capacitatea de a depăși stresul și frustrarea și de a se exprima constructiv - capacitatea de a distinge între viața personală și activitatea profesională - participarea activă, în colaborare cu ceilalți, la viața publică - solidaritate și interes în rezolvarea problemelor din comunitate - reflecție critică și creativă, precum și participare constructivă în cadrul comunității - participare la luarea deciziilor la toate nivelurile, de la nivel local la nivel național și european, în special prin participare la vot 	<ul style="list-style-type: none"> - colaborare, asertivitate și integritate - interes pentru dezvoltarea socio-economică și pentru comunicarea interculturală - valorizarea diversității și respect față de ceilalți - deschiderea în vederea depășirii prejudecăților - respect față de drepturile omului - acceptarea diferențelor dintre sistemele de valori ale diferitelor religii sau grupuri etnice - conștientizarea apartenenței la propria localitate, țară, la U.E., la Europa și la lume în general - dorința de participare la procesul democratic de luare a deciziilor la toate nivelurile - manifestarea responsabilității și a respectului pentru valorile comune necesare pentru a asigura coeziunea socială și respectarea principiilor democratice - promovarea diversității sociale, a coeziunii și dezvoltării durabile, a respectului pentru valorile și viața personală a celorlalți
Spirit de inițiativă și antreprenoriat	<ul style="list-style-type: none"> - identificarea oportunităților pentru activitățile personale, profesionale și/sau de afaceri - cunoștințe referitoare la contextul în care oamenii trăiesc și muncesc, la activitățile economice, la oportunitățile și la provocările cu care se confruntă un angajat sau un angajator - cunoștințe referitoare la comportamentul etic în afaceri 	<ul style="list-style-type: none"> - abilitatea de a planifica, organiza, conduce, delega competențe în managementul unui proiect - abilitatea de a lucra individual și în echipe - abilitatea de a aprecia și identifica punctele tari și punctele slabe - evaluarea și asumarea riscurilor 	<ul style="list-style-type: none"> - inițiativă, independență și creativitate în viața socială, profesională și personală - motivație și hotărâre de a realiza obiectivele propuse
Comunicare în limba maternă	<ul style="list-style-type: none"> - cunoștințe care vizează utilizarea limbii materne pentru dezvoltarea abilităților cognitive ale persoanei, de interpretare a lumii și de relaționare cu ceilalți - comunicare în contexte diferite 	<ul style="list-style-type: none"> - comunicarea orală și scrisă într-o varietate de situații - adaptarea propriei comunicări la diferite contexte - abilitatea de a utiliza diferite tipuri de texte, de a căuta și a procesa informația, de a folosi resurse - formularea și exprimarea unor argumente orale și scrise, în mod convingător, adecvat contextului 	<ul style="list-style-type: none"> - atitudine pozitivă față de comunicare - deschidere pentru dialog critic și constructiv - dorința și interesul de a promova interacțiunea cu ceilalți - conștientizarea impactului limbajului asupra celorlalți - înțelegerea limbajului în mod pozitiv, responsabil din punct de vedere social

COMPETENȚE-CHEIE	CUNOȘTIȚE	DEPRINDERI	ATITUDINI
A învăța să înveți	<ul style="list-style-type: none"> - cunoașterea strategiilor de învățare preferate, a punctelor tari și a celor slabe ale persoanei 	<ul style="list-style-type: none"> - accesarea, procesarea și asimilarea de noi cunoștințe și deprinderi - managementul propriei învățări - abilitatea de a persevera în învățare - reflecția critică asupra scopurilor învățării - abilități de învățare autonomă pe baza autodiscipliniei, colaborare în procesul învățării, împărtășirea achizițiilor învățării - organizarea propriei învățări, evaluarea propriei munci, solicitarea de informații și sprijin când este cazul 	<ul style="list-style-type: none"> - motivația și încrederea pentru a continua învățarea pe parcursul întregii vieți - dorința de a aplica achizițiile de învățare și experiențele de viață - curiozitatea de a căuta oportunități pentru a învăța și a aplica ceea ce a fost învățat, într-o varietate de contexte de viață
Competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii	<ul style="list-style-type: none"> - concepte fundamentale, principii și metode 	<ul style="list-style-type: none"> - abilitatea de a evalua argumente - abilitatea de a comunica concluzii și raționamente care au condus la acestea 	<ul style="list-style-type: none"> - respect pentru adevăr - apreciere critică și curiozitate
Sensibilizare și exprimare culturală	<ul style="list-style-type: none"> - cunoștințe de bază referitoare la produse culturale majore - înțelegerea diversității culturale și lingvistice în Europa și în lume - înțelegerea importanței factorilor de ordin estetic în viața de fiecare zi 	<ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea abilităților creative, transferabile în diverse contexte profesionale 	<ul style="list-style-type: none"> - atitudine deschisă față de diversitatea exprimării culturale - creativitate și dorință pentru cultivarea capacității estetice prin expresie artistică și prin participare la viața culturală
Competență digitală	<ul style="list-style-type: none"> - înțelegerea rolului și a oportunităților tehnologiei informației și a comunicațiilor în viața personală, profesională și socială 	<ul style="list-style-type: none"> - abilitatea de a căuta, colecta și procesa informația și de a o folosi într-o manieră critică și sistematică - abilitatea de a folosi instrumente digitale pentru a produce, prezenta și înțelege informații complexe - folosirea tehnologiei informației și a comunicațiilor pentru sprijinirea gândirii critice, a creativității 	<ul style="list-style-type: none"> - atitudine critică și reflexivă față de informația disponibilă și utilizarea responsabilă a mediilor

III. RECOMANDĂRI METODOLOGICE PRIVIND APLICAREA NOILOR PROGRAME ȘCOLARE PENTRU DISCIPLINELE SOCIO-UMANE, ÎN GIMNAZIU

III.1. RECOMANDĂRI METODOLOGICE PRIVIND PROGRAMELE ȘCOLARE PENTRU *CULTURĂ CIVICĂ*

Adoptarea, în gimnaziu, a unui nou model de proiectare curriculară este determinată, pe de o parte, de nevoia de a actualiza formatul și de a realiza unitatea de concepție a programelor școlare la nivelul ciclurilor de învățământ gimnazial și liceal. Pe de altă parte, acest demers asigură racordarea la dezvoltările curriculare actuale, orientate prioritar spre rezultatele explicite și evaluabile ale învățării.

În anul școlar 2009 – 2010, în gimnaziu, în clasele a VII-a – a VIII-a, pentru studierea disciplinei *Cultură civică* se aplică programele școlare aprobate prin **OMECI nr. / 2009**.

Programele școlare stabilesc oferta educațională care urmează să fie realizată în bugetul de timp alocat în conformitate cu statutul și locul disciplinei *Cultură civică* în planul-cadru de învățământ și au în vedere:

- curriculumul nucleu (pentru clasele cu 1 oră/săpt.);
- curriculumul nucleu extins (pentru clasele cu 2 ore/săpt.) marcat prin asterisc (*) și prin corpul de literă italic.

Demersul de trecere pe competențe al programelor școlare pentru disciplina *Cultura civică* a respectat în totalitate specificul disciplinei în ceea ce privește valențele și trăsăturile definitorii ale acesteia.

Programele școlare de *Cultură civică* pentru clasele a VII-a, respectiv a VIII-a, cuprind o parte comună (nota de prezentare și competențele generale), precum și o parte distinctivă pentru fiecare clasă în parte; aceasta include competențe specifice și conținuturi, valori și atitudini, sugestii metodologice, de format și de aplicat în clasa a VII-a, respectiv în clasa a VIII-a.

Competențele generale urmărite, în învățământul gimnazial prin studiul disciplinei *Cultură civică*, prezentate mai jos, sunt competențele generale formate prin studiul disciplinelor socio-umane în liceu.

1. Utilizarea conceptelor specifice științelor sociale pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața reală
2. Aplicarea cunoștințelor specifice științelor sociale în rezolvarea unor situații problemă, precum și în analizarea posibilităților personale de dezvoltare
3. Cooperarea cu ceilalți în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, în cadrul diferitelor grupuri
4. Manifestarea unui comportament social activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare
5. Participarea la luarea deciziilor și la rezolvarea problemelor comunității

Argumentul care a întemeiat utilizarea competențelor generale din programele școlare de liceu și în programele școlare pentru gimnaziu este reprezentat de faptul că disciplina *Cultură civică* este studiată la clasele a VII-a și a VIII-a. Clasele a VII-a – a IX-a fac parte din ciclul curricular de observare și orientare, ceea ce justifică, prin notele specifice acestui ciclu curricular, utilizarea aceluiași competențe generale.

Competențele specifice și conținuturile diferă la clasa a VII-a, respectiv a VIII-a. Elementele de conținut prezentate în tabel, în corelație cu competențele specifice sunt cele din programele școlare aplicate în anul școlar 2008-2009. Proiectarea demersului didactic trebuie să aibă în vedere faptul că elementele de conținut sunt mijloace pentru realizarea competențelor.

Valorile și atitudinile promovate în clasa a VII-a și în clasa a VIII-a au atât un nucleu comun de valori și atitudini, de format și de exersat, prin predarea-învățarea disciplinei în ambele clase, cât și valori și atitudini corespunzătoare fiecărui an de studiu.

Sugestiile metodologice au în vedere, pentru fiecare clasă în parte, modul de organizare a activității didactice în vederea formării la elevi a competențelor formulate în programa școlară; alături de precizarea necesității respectării unor exigențe ale învățării durabile, programele școlare valorifică exemplele de activități de învățare din programele anterioare (elaborate după modelul centrat pe obiective); în acest fel, oferă cadrelor didactice un sprijin concret în elaborarea strategiilor de predare, care să permită trecerea reală de la centrarea pe conținuturi, la centrarea pe experiențe de învățare. Sugestiile metodologice se încheie cu recomandări referitoare la evaluare, din perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe.

Nivelul de realizare a competențelor generale la sfârșitul învățământului gimnazial este pus în evidență prin standarde curriculare de performanță. Standardele curriculare de performanță sunt elementele referențiale pentru elaborarea criteriilor de evaluare a calității procesului de învățare și reprezintă enunțuri sintetice în măsură să indice gradul în care sunt atinse de către elevi competențele disciplinei *Cultură civică*, la sfârșitul treptei de școlaritate vizate.

În mod concret, standardele curriculare de performanță constituie specificări de performanță vizând cunoștințele, deprinderile și comportamentele dobândite de elevi prin studiul unei discipline. Standardele curriculare de performanță sunt standarde naționale și reprezintă, pentru toți elevii, un sistem de referință comun și echivalent care privește sfârșitul unei trepte de școlaritate.

Nivelul de dobândire de către elevi, la finele învățământului gimnazial, a competențelor generale vizate prin studierea disciplinei *Cultură civică* este evidențiat de standardele curriculare de performanță prezentate în tabelul de mai jos.

Competențe generale	Standarde curriculare de performanță
1. Utilizarea conceptelor specifice științelor sociale pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața reală	S1. Interpretarea unor fapte, situații, imagini, texte, referitoare la comportamentul civic
2. Aplicarea cunoștințelor specifice științelor sociale în rezolvarea unor situații problemă, precum și în analizarea posibilităților personale de dezvoltare	S2. Recunoașterea drepturilor și a responsabilităților implicate în orice acțiune individuală și/sau socială S3. Realizarea în discursurile scrise sau orale a unor legături între concepte, valori și practici subiacente specifice unei societăți democratice
3. Cooperarea cu ceilalți în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, în cadrul diferitelor grupuri	S4. Relaționarea unui mesaj civic cu cel al unui partener în situații diferite de comunicare
4. Manifestarea unui comportament social activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare	S5. Asumarea unor roluri sociale care implică o relaționare pozitivă cu ceilalți
5. Participarea la luarea deciziilor și la rezolvarea problemelor comunității	S6. Îndeplinirea unor sarcini și responsabilități la nivelul grupului și/sau al comunității

III.2. RECOMANDĂRI PRIVIND PROGRAMELE ȘCOLARE PENTRU CDS

Din perspectiva disciplinelor socio-umane au fost realizate pentru gimnaziu, programe școlare promovate ca ofertă centrală de curriculum la decizia școlii, care reprezintă exemple de bună practică, care sintetizează experiența pozitivă acumulată în cadrul derulării unor proiecte la nivel național și care au relevanță atât pentru aria curriculară Om și societate, cât și relevanță socială. Pentru a oferi cadrelor didactice interesate posibilitatea să utilizeze, în gimnaziu, programele școlare din oferta centrală de curriculum la decizia școlii, și aceste programe școlare au fost elaborate pe baza modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe.

Tabelul de mai jos prezintă oferta centrală de curriculum la decizia școlii, dezvoltată din perspectiva disciplinelor socio-umane pentru învățământul gimnazial, în vigoare în anul școlar 2009-2010.

Disciplina	Clasa	Tipul de programă	Ordinul ministrului educației, cercetării și inovării nr./data
<i>Cultură civică</i>	a V-a a VI-a	CDS – ofertă centrală	/ 2009
<i>Educație economică</i>	gimnaziu (de preferință clasele a VI-a – a VII-a)	CDS – ofertă centrală	/ 2009
<i>Educație interculturală</i>	gimnaziu	CDS – ofertă centrală	/ 2009

Cu privire la oferta centrală de curriculum la decizia școlii pentru disciplina *Cultură civică*, prezentată în tabelul de mai sus, trebuie precizat că planurile-cadru în vigoare includ, pentru această disciplină, la clasele a V-a și a VI-a, 0-1 ore/săptămână. În situația în care se optează, la clasele a V-a și/sau a VI-a, pentru studierea *Culturii civice*, oferta centrală de curriculum la decizia școlii include două programe școlare, în care accentul este pus pe elemente de educație moral-civică, la clasa a V-a, și pe educația pentru drepturile copilului, la clasa a VI-a. Această ofertă asigură, prin segmentul de opționalitate, continuitatea studierii disciplinei, în gimnaziu.

Recomandările metodologice făcute anterior, în secțiunea III.1, cu privire la programele școlare pentru *Cultură civică* își păstrează valabilitatea și pentru abordarea și aplicarea programelor școlare pentru CDS.

IV. RECOMANDĂRI METODOLOGICE PRIVIND APLICAREA PROGRAMEI ȘCOLARE PENTRU CLASA A IX-A, CICLUL INFERIOR AL LICEULUI

În anul școlar 2009 – 2010, pentru studierea disciplinei socio-umane prevăzute în clasa a IX-a, ciclul inferior al liceului se aplică programa școlară aprobată prin **OMECI nr. / 2009**.

Planul-cadru de învățământ în vigoare prevede studierea la clasa a IX-a, sub denumirea generică *Socio-umane/Educație pentru societate*, a unei discipline din grupul disciplinelor socio-umane. Disciplina studiată, corespunzător acestei alocări din planul-cadru de învățământ, este *Logică, argumentare și comunicare*. Disciplina *Logică, argumentare și comunicare* vizează direct educația pentru societate prin formarea de competențe necesare comunicării. Educația pentru societate se centrează în acest caz pe problema comunicării. Nucleul tare al disciplinelor socio-umane este reprezentat, la nivelul acestei programe, de problematica logicii și argumentării. În mod firesc, programa școlară pentru *Logică, argumentare și comunicare* pune accent pe argumentare, considerată din perspectiva comunicării și a necesității integrării oricărei persoane în societatea democratică.

Programa școlară are în vedere:

- trunchiul comun (pentru clasele cu 1 oră/săptămână);
- trunchiul comun și curriculumul diferențiat (pentru clasele cu 2 ore/săptămână); conținuturile vizate pentru trunchiul comun și cele vizate prin curriculumul diferențiat sunt prezentate în coloane diferite.

Filosofia elaborării programei școlare pentru *Logică, argumentare și comunicare* este cea a proiectării curriculare pe competențe, familiară cadrelor didactice, din anii anteriori. Pentru această programă școlară, elementul de noutate se regăsește în secțiunea *competențe specifice și conținuturi*. În esență, noutatea este reprezentată de competențele specifice și de conținuturile temei I, *Societate și comunicare*, prezentate mai jos.

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Recunoașterea diferitelor situații și forme de comunicare în spațiul social 2.1. Dezvoltarea disponibilității și a abilității de a comunica idei, sentimente, fapte, în diferite contexte sociale 3.1. Dezvoltarea cooperării cu ceilalți, favorizată de identificarea și eliminarea diferitelor bariere în comunicare	I. Societate și comunicare <ul style="list-style-type: none"> ▪ Situații de comunicare – conținut, relație, context ▪ Comunicarea interpersonală, comunicarea publică, comunicarea interculturală ▪ Bariere în comunicare

Elementele de conținut trebuie abordate din perspectiva celor trei categorii de competențe specifice formulate, astfel:

- competența 1.1, derivată din competența generală 1 vizează nivelul de utilizare a conceptelor specifice științelor sociale;
- competența 2.1, derivată din competența generală 2 vizează nivelul de aplicare a cunoștințelor specifice științelor sociale;
- competența 3.1, derivată din competența generală 3 vizează nivelul de cooperare cu ceilalți în rezolvarea unor probleme teoretice și practice.

În abordarea elementelor de conținut pot fi avute în vedere aspectele prezentate succint în continuare.

Situații de comunicare – conținut, relație, context. Orice comunicare se dezvoltă pe două planuri: al conținutului (ceea ce se comunică) și al relației (modul în care se comunică). Comunicarea nu se limitează la transmiterea unei informații, implică întotdeauna o relație; în comunicare este important nu numai conținutul informațional, este importantă și relația de comunicare.

Relația de comunicare poate fi: pozitivă (exprimând aprobare, acceptare, simpatie, admirație, prețuire, prietenie etc.), neutră (indiferentă) sau negativă (exprimând dezaprobare, respingere, antipatie, dispreț etc.).

Comunicarea se realizează în diferite contexte, care, din perspectiva dimensiunilor pe care le implică, pot fi considerate astfel: context fizic (mediul în care are loc comunicarea), context psihosocial (rolurile persoanelor implicate în procesul de comunicare, statusuri formale sau informale etc.), contextul cultural (cu privire la valorile, credințele, stilurile de viață ale persoanelor care comunică), contextul temporal (cu privire la momentul transmiterii și receptării mesajului în raport cu alte mesaje).

Comunicarea interpersonală, comunicarea publică, comunicarea interculturală. Dintre numeroasele forme de comunicare, sunt vizate comunicarea interpersonală, comunicarea publică și comunicarea interculturală, pornind de la semnificația acestora pentru viața și activitatea oricărei persoane. În acest context, cele trei forme de comunicare fac obiectul unei caracterizări generale.

Comunicarea interpersonală se realizează între două sau mai multe persoane (membri ai familiei, prieteni, colegi, cunoștințe întâmplătoare) aflate în situație de proximitate spațială. Prin comunicare interpersonală, persoanele interacționează, schimbându-și sistematic poziția și rolul în discuție, se influențează reciproc, își comunică păreri, gânduri, sentimente, își formează/modifică imaginea despre sine, formulează și acceptă critici; în acest fel, o persoană îi cunoaște pe ceilalți și se cunoaște și pe sine.

Comunicarea publică este o comunicare formală legată de punerea în aplicare a regulilor existente în societate. Principalele funcții ale comunicării publice sunt: de informare, de asigurare a relaționării sociale, precum și de a însoți schimbările comportamentelor și schimbările organizațiilor.

Orice comunicare între două persoane este o comunicare interpersonală, dar în măsura în care partenerii comunicării aparțin unor culturi diferite, comunicarea devine interculturală. În această situație, procesul de comunicare este influențat de cultura căreia îi aparțin partenerii comunicării (de exemplu, de valorile, normele, atitudinile și convingerile împărtășite). Semnificația comunicării interculturale este legată de realitatea diversității etnoculturale din societate, de necesitatea conștientizării acestei diversități și de dobândirea unor abilități/competențe de comunicare și de înțelegere între persoane care aparțin unor culturi diferite. Comunicarea interculturală autentică, subordonată obiectivului *a învăța să trăim împreună cu ceilalți* poate contribui, pe de o parte la prevenirea discriminării, a marginalizării, iar, pe de altă parte, la formarea atitudinii de cooperare și de solidaritate.

Bariere în comunicare. Selecția elementului de conținut *bariere în comunicare* a avut în vedere raportarea la factorii perturbatori care pot afecta comunicarea și la necesitatea depășirii acestora, comunicarea ineficientă având consecințe negative asupra vieții persoanei, manifestate prin: exprimare greșită, neînțelegeri, dezinformare, stres, conflicte, acțiuni neeficiente, nemulțumire și nereușită în plan personal și profesional etc. Barierele în comunicare pot fi legate atât de sistemul de comunicare, cât și de procesul de comunicare, de exemplu, pot fi legate de: caracteristicile individuale ale persoanelor implicate în comunicare (diferențe educaționale, diferențe de interes privitoare la mesaj, lipsa abilităților/deprinderilor de comunicare, blocaje de ordin emoțional etc.), deficiențe de transmitere/recepționare a mesajului (transmiterea unui volum prea mare de informație, distorsionarea mesajului, absența feedback-ului verbal/nonverbal etc.), caracteristici socio-culturale (specificul limbajului folosit, modul diferit de a percepe, de raportare la realitate, operarea cu stereotipuri etc.), interferența dintre dimensiunile (fizică, psihosocială, culturală, temporală) specifice contextului comunicării. Abordarea problemei barierelor în comunicare va fi însoțită de punerea în evidență a unor modalități de reducere a barierelor și de ameliorare a comunicării (de exemplu, evitarea stereotipurilor și a prejudecăților, ascultarea activă, îmbunătățirea abilităților de transmitere verbală și nonverbală a mesajului, adaptarea la stilul de comunicare al interlocutorului, explorarea unor soluții alternative etc.).

Prin modul în care este realizată programa școlară, pornind de la comunicare, studiul continuă cu problematica argumentării. Acest demers ține de logica lucrurilor: argumentarea este utilizată în procesul de comunicare atunci când sunt susținute, contrazise sau probate anumite puncte de vedere. Cadrele didactice au libertatea de a schimba ordinea de abordare a conținuturilor, respectând însă logica internă a disciplinei.

Celelalte competențe specifice și conținuturi asociate lor sunt, în esență, cele din programa anterioară, aplicată în anul școlar 2008-2009.

Valorile și atitudinile formate prin procesul de predare-învățare a disciplinei au fost completate din perspectiva problematicii comunicării, care a fost introdusă în programa școlară.

Sugestiile metodologice au în vedere modul de organizare a activității didactice în vederea formării la elevi a competențelor formulate în programa școlară; alături de precizarea necesității respectării unor exigențe ale învățării durabile, programa școlară recomandă folosirea unor activități de învățare care să conducă la atingerea scopului urmărit prin studierea acestei discipline. Sugestiile metodologice se încheie cu recomandări referitoare la evaluare.

V. RELAȚIA DINTRE PROGRAMA ȘCOLARĂ ȘI MANUAL

În anul școlar 2009-2010 rămân în vigoare manualele școlare utilizate în anul școlar 2008-2009 și aprobate prin ordinul ministrului educației pentru a fi folosite în sistemul național de învățământ. Pentru predarea-învățarea disciplinei *Logică, argumentare și comunicare* se vor utiliza manualele școlare pentru *Logică și argumentare*.

Activitatea cadrului didactic este orientată de programa școlară (document cu caracter reglator). Manualul este instrumentul de lucru al elevului, nefiind un document reglator.

VI. RELAȚIA DINTRE APLICAREA PROGRAMEI ȘCOLARE ȘI PROIECTAREA DEMERSULUI DIDACTIC

Programa școlară, ca parte componentă a curriculumului național, reprezintă un document școlar de tip reglator fiind un instrument de lucru al cadrului didactic. Proiectarea demersului didactic, care pregătește desfășurarea activității didactice din clasă, presupune parcurgerea de către cadrul didactic a următorilor pași:

- a. lectura programei școlare;
- b. proiectarea unităților de învățare, care stau la baza realizării planificării calendaristice;
- c. elaborarea planificării calendaristice.

Lectura integrală, atentă și personalizată a programei școlare și înțelegerea logicii interne a acesteia reprezintă condiții obligatorii în vederea proiectării activității didactice.

Elaborarea planificării calendaristice presupune parcurgerea următoarelor etape:

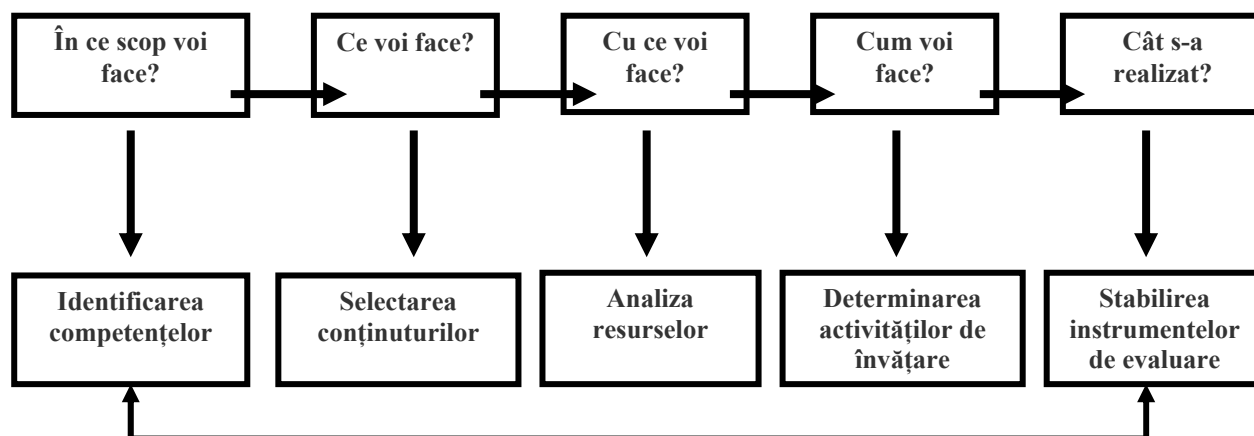
- a. asocierea competențelor specifice și a conținuturilor prezentate în programa școlară;
- b. stabilirea unităților de învățare;
- c. stabilirea succesiunii parcurgerii unităților de învățare;
- d. stabilirea bugetului de timp necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Planificarea calendaristică poate fi realizată potrivit următorului tabel:

Unități de învățare	Conținuturi	Competențe specifice	Număr de ore alocate	Săptămâna	Observații
[se menționează titluri/teme]	[din conținuturile programei școlare]	[se precizează numărul criterial al competențelor specifice din programa școlară]	[stabilite de către cadrul didactic]		[se menționează, de exemplu, modificări în urma realizării activității didactice la clasă]

În elaborarea planificării calendaristice, se recomandă consultarea, de către cadrul didactic a manualului școlar utilizat în activitatea didactică. În vederea desfășurării activității cu elevii, cadrul didactic va selecta din manualul școlar acele conținuturi care corespund prevederilor programei școlare.

Proiectarea unei unități de învățare parcurge mai multe etape, care corespund abordării procesului didactic într-o succesiune logică. Aceste etape sunt prezentate în schema de mai jos:

O unitate de învățare este o structură didactică deschisă și flexibilă, unitară din punct de vedere tematic, care se desfășoară pe o perioadă de timp; determină formarea la elevi a unui comportament specific, generat prin integrarea unor competențe specifice și se finalizează prin evaluare. În mod corespunzător, proiectul unei unități de învățare poate fi realizat, potrivit următorului tabel:

Conținuturi (detalii)	Competențe specifice	Activități de învățare	Resurse	Evaluare
[se menționează detalieri de conținut care explicitează anumite parcursuri]	[se precizează numărul criterial al competențelor specifice din programa școlară]	[vizate/recomandate de programa școlară sau altele adecvate pentru realizarea competențelor specifice]	[se precizează resurse de timp, de loc, material didactic, forme de organizare a clasei]	[se menționează instrumentele sau modalitățile de evaluare utilizate]

Inspector general MECI,

Consilier curriculum CNCEIP,

Eugen Stoica

Angela Teșileanu